

Finansutskottets betänkande

1978/79:22

med anledning av propositionen 1978/79:100 bilaga 2 såvitt avser
särskilda administrationsavgifter för statliga lån jämte motion

I propositionen 1978/79:100 bilaga 2 (budgetdepartementet) har regeringen efter föredragning av statsrådet Ingemar Mundebo såvitt nu är i fråga berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen beträffande särskilda administrationsavgifter för statliga lån.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionen 1978/79:2136 av Svante Lundkvist m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar utta en avgift av 1 procent på lånesumman för statliga kreditgarantilån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m.,

2. beslutar att influtna avgiftsmedel tillförs inkomsttiteln övriga diverse inkomster.

Utskottet har berett jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över motionen 2136. Yttrandet (JoU 1978/79:2 y) är fogat som *bilaga* till detta betänkande.

Propositionen

Med anledning av regeringens proposition 1976/77:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1977/78. m. m., beslöt riksdagen (FiU 1976/77:30. rskr 1976/77:341) bl. a. att bemyndiga regeringen att ta ut och bestämma storleken av en särskild administrationsavgift vid statlig bostadslångivning samt att frågan om särskilda administrationsavgifter på övriga statliga lån skulle undersökas i anslutning till den allmänna översyn av taxor och avgifter som genomfördes av riksrevisionsverket (RRV). Verket erhöll genom regeringsbeslut den 7 juli 1977 ett särskilt uppdrag att utarbeta förslag till utformning av särskilda administrationsavgifter för statliga lån.

RRV har den 14 september 1978 för regeringen redovisat en förstudie som utförts inom ramen för uppdraget. Av RRV:s undersökning framgår att det f. n. endast är 13 myndigheter som fortfarande bedriver utlåningsverksamhet eller beviljar kreditgarantier till näringslivet. RRV konstaterar att det inom denna låneverksamhet finns vissa typer av lån för vilka det inte kan bli aktuellt med nya eller ytterligare avgifter. Skälen härtill är att lånen redan är belagda med avgift som täcker självkostnaden eller att statsmakterna i annat sammanhang har bedömt att en avgiftsbeläggning är olämplig, eller att

statsmakterna inte ensidigt kan besluta om villkoren för utlåningen. Övrig låneverksamhet, som har undersökts av RRV, har visat sig vara av mycket begränsad omfattning.

RRV:s undersökning visar att självkostnaderna för administrationen av den aktuella långivningen är relativt höga, i genomsnitt drygt 7 000 kr. per lån eller 1,4 % av utlåningsbeloppet. Förklaringen till den förhållandevis höga kostnadsnivån anses ligga i att beredningen av låncärendena ofta medför krav på jämförelsevis ingående utredningar.

Föredraganden konstaterar att enhetliga avgifter på samtliga statliga lån och lånegarantier till samma nivå som i banksystemet skulle ge ett obetydligt nettotillskott till statsbudgeten. Skälet härtill är att antalet lån och garantier utanför bostadsområdet är relativt begränsat. Vidare skulle ett system med kostnadsanpassade avgifter enligt föredraganden bli administrativt krångligt samtidigt som det i många fall skulle innebära sådana merkostnader för låntagarna att de kunde motverka eller förhindra verksamhetens syfte. Mot denna bakgrund bör enligt föredraganden särskilda nyuppläggningsavgifter av det slag som har införts inom den statliga bostadslångivningen inte nu aktualiseras för statliga lån inom andra områden. Det kan emellertid inte uteslutas att det senare kan bli aktuellt att införa uppläggningsavgifter eller andra former av kreditavgifter. Regeringen återkommer i så fall till riksdagen med förslag härom.

Motionen

Motiveringen för yrkandena i motionen 2136 återfinns i motionen 2135. I motionen 2135 påpekas att i budgetförslaget föreslås att under budgetåret 1979/80 statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m. skall kunna lämnas inom en ram av 535 milj. kr.

Motionärerna hänvisar till att för statliga industrigarantilån uttas en avgift av 1 % på lånesumman för täckande av förluster och administration m. m. Enligt motionärernas mening bör motsvarande bestämmelser tillämpas för statliga kreditgarantier på jordbrukets område. Detta skulle innebära att en kreditgarantiavgift på 5 350 000 kr. uttas.

Utskottet

I samband med att regeringen våren 1977 bemyndigades att ta ut och bestämma storleken av en särskild administrationsavgift vid statlig bostadslångivning hemställde riksdagen att regeringen skulle undersöka frågan om särskilda administrationsavgifter på övriga statliga lån. Regeringen redovisar i propositionen resultaten av det uppdrag som lämnats till riksrevisionsverket.

Föredraganden konstaterar, mot bakgrund av de uppgifter riksrevisionsverket redovisat, att enhetliga avgifter på samtliga statliga lån och lånegarantier på samma nivå som i banksystemet skulle ge ett obetydligt nettotillskott till statsbudgeten. Vidare skulle enligt föredraganden ett system med kostnadsanpassade avgifter bli administrativt krångligt samtidigt som det i många fall skulle innebära sådana merkostnader för låntagarna att de kunde motverka eller förhindra verksamhetens syfte. Mot denna bakgrund bör enligt föredragandens mening särskilda nyuppläggningsavgifter av det slag som har införts inom den statliga bostadslånggivningen inte nu aktualiseras för statliga lån inom andra områden.

Utskottet delar föredragandens uppfattning. I likhet med vad som anförs i propositionen anser utskottet dock att det inte kan uteslutas att det senare kan bli aktuellt att införa uppläggningsavgifter eller andra former av kreditavgifter.

I motionen 2136 (s) föreslås att en avgift av 1 % skall uttas på lånesumman för statliga kreditgarantilån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m. Som motivering för förslaget anförs att en sådan avgift redan tas ut för statliga industrigarantilån.

Jordbruksutskottet har i sitt yttrande över motionen (JoU 1978/79:2 y) påvisat att vad gäller frågan om förlusttäckning är kostnadsförhållandena helt olika för de båda kreditområdena. Förlustriskerna för lånegarantierna på jordbrukets område är helt obetydliga jämförda med dem som vidlåder industrigarantilånen. Jordbruksutskottet hänvisar också med instämmande i övrigt till det resonemang som förs i propositionen och föreslår att finansutskottet avstyrker motionen 2136.

Finansutskottet instämmer i de synpunkter jordbruksutskottet framfört. Härutöver vill finansutskottet peka på att lånegarantierna på jordbrukets område utgör en integrerad del av den statliga politiken för jordbrukets rationalisering. Normalt är sålunda vissa villkor från statens sida och åtaganden från låntagarnas sida förknippade med garantigivningen, syftande till att uppfylla de jordbrukspolitiska intentionerna. Detta har inte någon motsvarighet i fråga om industrigarantilånen, varför det också blir missvisande att dra direkta paralleller mellan garantiformerna och därmed motivera identisk behandling i avgiftshänseende.

Med det anförda avstyrker utskottet motionen 2136. Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1978/79:2136.
2. att riksdagen lägger till handlingarna moment 7 i hemställan i bilaga 2 till propositionen 1978/79:100.

Stockholm den 6 mars 1979

På finansutskottets vägnar
BJÖRN MOLIN

Närvarande: Björn Molin (fp), Kjell-Olof Feldt (s), Nils Åsling (c), Torsten Gustafsson (c), Paul Jansson (s), Arne Pettersson (s), Anton Fågelsbo (c), Arne Gadd (s), Knut Wachtmeister (m), Per-Axel Nilsson (s), Rolf Rämgård (c), Olle Wästberg i Stockholm (fp), Torsten Karlsson (s), Rune Rydén (m) och Bo Forslund (s).

Reservation

av Kjell-Olof Feldt, Paul Jansson, Arne Pettersson, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Torsten Karlsson och Bo Forslund (alla s) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

I samband med att regeringen våren 1977 bemyndigades att ta ut och bestämma storleken av en särskild administrationsavgift vid statlig bostadslånggivning hemställde riksdagen, med anledning av ett socialdemokratiskt motionsyrkande, att regeringen skulle undersöka frågan om särskilda administrationsavgifter på övriga statliga lån (prop. 1976/77:150, FiU 1976/77:30, rskr 1976/77:341). I betänkandet framhöll utskottet särskilt att det är angeläget att man får en likformig behandling av olika former av statlig utlåning m. m. i avgiftshänseende. Regeringen redovisar nu resultaten av det uppdrag som lämnats till riksrevisionsverket.

Föredraganden konstaterar, mot bakgrund av de uppgifter riksrevisionsverket redovisat, att enhetliga avgifter på samtliga statliga lån och lånegarantier på samma nivå som i banksystemet skulle ge ett obetydligt nettotillskott till statsbudgeten. Vidare skulle enligt föredraganden ett system med kostnadsanpassade avgifter bli administrativt krångligt samtidigt som det i många fall skulle innebära sådana merkostnader för låntagarna att de kunde motverka eller förhindra verksamhetens syfte. Mot denna bakgrund bör enligt föredragandens mening särskilda nyuppläggningsavgifter av det slag som har införts inom den statliga bostadslånggivningen inte nu aktualiseras för statliga lån inom andra områden.

Utskottet kan i viss utsträckning dela föredragandens bedömning av de två principer för att sätta avgifter som riksrevisionsverket utgått från. Enligt utskottets mening finns dock ytterligare system för avgiftssättning som kan övervägas.

I motionen 2136 (s) föreslås att en avgift av 1 % skall uttas på lånesumman för statliga kreditgarantilån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m. Gentemot detta förslag är enligt utskottets mening ingetdera av föredragandens två argument mot att införa ytterligare avgifter tillämpligt. Som motionärerna framhåller tas redan en sådan avgift ut för statliga industrigarantilån. Förslaget ligger därmed väl i linje med utskottets tidigare uttalande om det angelägna i en likformig behandling av olika former av statlig utlåning m. m.

Finansutskottet vill också hänvisa till den avvikande mening till jordbruksutskottets yttrande över motionen (JoU 1978/79:2 y) som avgivits av den socialdemokratiska gruppen i jordbruksutskottet. I den avvikande meningen understryks att det i rådande budgetläge är viktigt att begränsa statsutgifterna och även ta till vara rimliga möjligheter att förstärka den statliga ekonomin på inkomstsidan. Det finns, anför det vidare, mot bakgrund härav starka skäl att behandla garantilånen på jordbrukets område på samma sätt som industrigarantilånen, där systemet med särskild administrations- och förlusttäckningsavgift sedan länge tillämpats utan att ändamålet med garantigivningen synes ha motverkats. Finansutskottet instämmer i dessa synpunkter och tillstyrker således motionen 2136.

Av vad utskottet i det föregående anfört framgår att utskottet inte delar den syn på de här aktuella frågorna som redovisas i propositionen. Avgifter bör sålunda enligt utskottets mening redan nu införas på ännu ett område. Det bör vidare vara möjligt att finna ytterligare områden som kan bli aktuella. Utskottet finner det angeläget att regeringen aktivt undersöker sådana möjligheter. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2136 beslutar
 - a. att en avgift av 1 % på lånesumman för statliga kreditgarantilån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m. skall uttas,
 - b. att influtna avgiftsmedel tillförs inkomsttiteln Övriga diverse inkomster,
2. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 bilaga 2 moment 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts beträffande särskilda administrationsavgifter för statliga lån.

Jordbruksutskottets yttrande

1978/79:2 y

med anledning av motion om de statliga kreditgarantilånen till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m.

Till finansutskottet

Genom beslut den 30 januari 1979 har finansutskottet berett jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över motionen 1978/79:2136 om de statliga kreditgarantilånen till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m.

Motionen

I motionen 1978/79:2136 av Svante Lundkvist m. fl. (s) hemställs med hänvisning till vad som anförts i motionen 1978/79:2135 att riksdagen 1. beslutar ta ut en avgift av en procent på lånesumman för statliga kreditgarantilån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket m. m., 2. beslutar att influtna avgiftsmedel tillförs inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

Motionärerna nämner att det för statliga industrigarantilån tas ut en avgift av en procent på lånesumman för täckande av kostnader för förluster och administration m. m. Enligt motionärernas mening bör motsvarande bestämmelser tillämpas för statliga kreditgarantier på jordbrukets område. I årets budgetproposition föreslås att för budgetåret 1979/80 statlig kreditgaranti för lån till jordbrukets yttre rationalisering m. m. skall få lämnas med sammanlagt högst 535 milj. kr. Detta innebär att en kreditgaranti på sammanlagt 5 350 000 kr. tas ut. Beloppet skulle i enlighet med vad som gäller för industrigarantilånen tillföras inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

Utskottet

Enligt 11 § andra stycket förordningen (1978:507) om industrigarantilån skall till täckning av statens kostnader för administration och för förluster på grund av infriade garantiåtaganden långivare i efterskott till statsverket betala en avgift om en procent av utestående belopp. Föreliggande motionsyrkande innebär att motsvarande avgift skulle tas ut för lånegarantier på jordbrukets område.

Vad först gäller frågan om förlusttäckning vill utskottet framhålla att kostnadsförhållandena synes helt olika för de båda kreditområdena. Av årets budgetproposition bil. 17 (industridepartementet), s. 70, framgår sålunda att infriade industrigarantier under budgetåren 1974/75 – 1977/78 hade följande omfattning (milj. kr.).

Bilaga

1974/75	1975/76	1976/77	1977/78
8,7	6,1	8,1	79,6

Under motsvarande period var omfattningen av beviljade industrigarantier följande (milj. kr.).

1974/75	1975/76	1976/77	1977/78
73	99	228	391

Under samma period uppgick det sammanlagda beloppet av beviljade lånegarantier på jordbrukets område för resp. budgetår till ca 268, 325, 375 och 465 milj. kr. De under jordbruksdepartementets täckningsanslag redovisade utgifterna uppgick samtidigt till resp. – 389 000 (nettoinkomst), 194 000, 418 000 resp. 249 000 kr. Förlustriskerna är här som synes sålunda helt obetydliga jämförda med dem som vidlåder industrigarantilånen.

Frågan om särskilda administrationsavgifter på statliga lån har på regeringens uppdrag prövats av riksrevisionsverket (RRV) som hösten 1978 presenterat resultaten av en förstudie i ämnet. Studien redovisas i årets budgetproposition bil. 2 Budgetförslaget, s. 67–68. Där konstateras bl. a. att enhetliga avgifter på samtliga statliga lån och lånegarantier till samma nivå som i banksystemet skulle ge ett obetydligt nettotillskott till statsbudgeten. Vidare skulle ett system med kostnadsanpassade avgifter bli administrativt krångligt samtidigt som det i många fall skulle innebära sådana merkostnader för låntagarna att de kunde motverka eller förhindra verksamhetens syfte.

Utskottet delar för sin del den i propositionen redovisade uppfattningen. I förevarande sammanhang må erinras om att riksdagen ansett det böra ankomma på regeringen att ange riktlinjer för bl. a. långgivarens förlusttäckningsavgift i samband med industrigarantilånen (se prop. 1977/78:40, s. 160).

Mot bakgrund av vad nu anförts föreslår jordbruksutskottet att finansutskottet avstyrker motionen 1978/79:2136.

Stockholm den 13 februari 1979

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Hans Wachtmeister (m), Maj Britt Theorin (s), Bertil Jonasson (c), Grethe Lundblad (s), Börje Stensson (fp), Sven Lindberg (s), Filip Johansson (c), Åke Wictorsson (s), Arne Andersson i Ljung (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Stig Alftin (s)* och Eric Krönmark (m).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

*Bilaga***Avvikande mening**

av Svante Lundkvist, Maj Britt Theorin, Grethe Lundblad, Sven Lindberg, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson och Stig Alftin (samtliga s) som anser att utskottet i sitt yttrande till finansutskottet bort förorda bifall till det i motionen 1978/79:2136 framförda förslaget om införande av förlusttäcknings- och administrationsavgift på de statliga kreditgarantilånen på jordbrukets område, och som därvid anför:

Det är i rådande budgetläge viktigt att begränsa statsutgifterna och även ta tillvara rimliga möjligheter att förstärka den statliga ekonomin på inkomstsidan. Enligt vår mening finns mot bakgrund härav starka skäl att behandla garantilånen på jordbrukets område på samma sätt som industrigarantilånen, där systemet med särskild administrations- och förlusttäckningsavgift sedan länge tillämpats utan att ändamålet med garantigivningen synes ha motverkats.